

PLANY I WYZWANIA NA RYNKU MASZYN ROLNICZYCH W POLSCE - WYNIKI BADAŃ WŁASNYCH

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zakresu planów i wyzwań, jakie stoją przed przedsiębiorstwami w zakresie implementacji produktów i nowych rozwiązań w sektorze maszyn rolniczych w Polsce. Dokonano oceny struktury sektora z uwzględnieniem występujących w nim szans i zagrożeń oraz jego perspektyw rozwojowych. Materiałem źródłowym, stanowiącym podstawę analizy są dane uzyskane podczas wywiadów bezpośrednich z ośmioma celowo dobranymi przedstawicielami producentów i czterema przedstawicielami importerów maszyn rolniczych działających w Polsce.

Słowa kluczowe: rynek maszyn rolniczych; perspektywy rozwoju rynku; strategia

Wprowadzenie

We współczesnej gospodarce światowej obserwujemy intensyfikację procesów zmian. Zjawisku temu sprzyja zaostrzająca się konkurencja o rynki sprzedaży oraz kurczenie się tradycyjnych branż [2].

Przedsiębiorstwa, chcące odnieść sukces rynkowy, muszą sprostać wymaganiom współczesnej gospodarki, która charakteryzuje się sieciowością, dużą zmiennością warunków działania i szybkim rozwojem nowych technologii [7]. Oznacza to, że przed organizacjami, a właściwie przed ich menedżerami, stają nowe wyzwania, które należy podjąć. Zagadnienie to nabiera szczególnego znaczenia w warunkach rozwoju sektorów gospodarki opartej na wiedzy [3], w których udział w rynku staje się kluczowym czynnikiem wzrostu w skali mikro- i makroekonomicznej [6].

Kilka słów o rynku maszyn rolniczych

Zaopatrzenie produkcyjne rolnictwa wykazuje charakterystyczne cechy, które decydują o specyfice tego sektora. Zaliczyć do nich można m.in.:

- usługowy charakter w stosunku do systemu produkcyjnego (zbioru producentów rolnych),
- bezpośredni związek z przebiegiem procesu produkcyjnego w rolnictwie,
- wyprzedzający charakter inwestycji (szczególnie w sferze obsługi produkcyjnej) w stosunku do inwestycji w rolnictwie,
- bezpośredni związek z rynkiem lokalnym [1].

Dokonujący się proces zmian strukturalnych rolnictwa i otoczenia rolnictwa wywiera decydujący wpływ na charakter oraz kierunki ewolucji wszystkich segmentów rynku sfery agrobiznesu w Polsce, a w tym rynku maszyn rolniczych. Z rynku niedoboru przekształcił się on w rynek nasycony, a mechanizm jego funkcjonowania ma cechy rynku zrównoważonego, tj. rynku, na którym względnie swobodnie przebiegają wzajemnie powiązane procesy dostosowawcze popytu, podaży i kształtowania cen.

Znamienną cechą rynku maszyn rolniczych jest występowanie na nim wyjątkowo licznej grupy samodzielnych podmiotów reprezentujących popyt i podaż. Są one wysoce zróżnicowane pod względem wielkości i poziomu techniczno-ekonomicznego, a więc odmiennie reagujące na zmiany rynkowe. Popyt reprezentuje ogromna liczba gospodarstw i przedsiębiorstw rolnych oraz jednostek świadczących usługi dla rolnictwa. Podobnie po stronie podaży istnieje liczna grupa podmiotów, począwszy od zakładów rzemieślniczych wytwarzających drobne maszyny i narzędzia, a skończywszy na dużych wyspecjalizowanych przedsiębiorstwach krajowych i zagranicznych, stosujących

niekiedy praktyki monopolistyczne wobec nabywców. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zachowanie podmiotów na rynku maszyn rolniczych cechuje daleko idąca specyfika. Wynika ona z silnej zależności decyzji producentów rolnych od warunków naturalnych, stosunkowo niskiej mobilności czynników produkcji (pracy, ziemi, kapitału), długiego cyklu produkcyjnego, wysokiego udziału samozaopatrzenia w globalnej produkcji rolniczej, tradycjonalizmu polskiej wsi itp. Czynniki te powodują, że producenci rolni - w porównaniu z podmiotami sfery pozarolniczej - na ogół słabiej i ze znacznym opóźnieniem reagują na zmiany koniunktury na rynku maszyn rolniczych [5].

Stopień mechanizacji w polskim rolnictwie jest niższy aniżeli w rozwiniętych krajach Europy Zachodniej. Unowocześnienie parku maszynowego oraz jego racjonalne wykorzystanie jest istotne, bo ograniczy koszty produkcji rolnej, a tym samym pozwoli utrzymać konkurencyjność polskiego rolnictwa, a patrząc szerzej - całego sektora spożywczego. Dlatego rynek maszyn rolniczych w Polsce postrzegany jest jako perspektywiczny. Przeważająca część sprzętu wymaga wymiany ze względu na zużycie, a inwestycjom w nowe maszyny sprzyjają unijne programy wsparcia rozwoju rolnictwa.

Według autora ilościowe wyposażenie polskiego rolnictwa w trwałe środki mechanizacji jest dostateczne. Niepokojący jest jednak wiek i stopień zużycia maszyn i ciągników oraz związana z tym luka technologiczna dzieląca polskie rolnictwo od rolnictwa przodujących krajów Europy Zachodniej. W perspektywie najbliższych lat wiele gospodarstw rolnych w Polsce będzie musiało odtworzyć i zmodernizować park maszynowy.

Zdaniem autora opracowania, produkcja i sprzedaż większości typów maszyn rolniczych w Polsce powoli, ale systematycznie, będzie wzrastać. Jednakże będzie niższa niż w roku 2010 czy 2011. Czynniki stymulującymi wzrost zapotrzebowania na sprzęt rolniczy będzie z jednej strony konieczność odtwarzania zużytych zasobów środków mechanizacji, z drugiej zaś - stopniowe zwiększanie możliwości korzystania ze środków finansowych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej.

Kondycja rynku maszyn rolniczych w opinii respondentów

O prognozach na rok 2013 oraz perspektywach rozwoju rynku maszyn rolniczych w Polsce autor rozmawiał z 8 celowo dobranymi przedstawicielami producentów i 4 przedstawicielami importerów maszyn rolniczych. W wywiadach bezpośrednich rozmówców zapytano o: 1) kondycję rynku maszyn rolniczych w roku 2013; 2) Plany w zakresie rozszerzenia palety oferowanych produktów; 3) wyzwania stojące przed firmą w 2013 r.; 4) docelową pozycję (udział) na rynku maszyn rolniczych. Wyniki

przeprowadzonych wywiadów przedstawiono w tab. 1.

Tab. 1. Kondycja rynku maszyn rolniczych w 2013 r. - przedstawiciele (menedżerowie) producentów maszyn rolniczych
Table 1. Condition of the agricultural machinery market in 2013 - agents (managers) of agricultural machinery producers

Jak Państwa zdaniem będzie wyglądała kondycja rynku maszyn rolniczych w 2013 roku?					
	Wzrost	Stagnacja	Spadek	Stabilizacja	Inne
Menedżer 1		X			
Menedżer 2	X			X	
Menedżer 3		X			
Menedżer 4			X		
Menedżer 5		X			
Menedżer 6					Sytuacja zależna od sposobu finansowania
Menedżer 7	X				
Menedżer 8		X			
Menedżer 9					Trudny rok
Menedżer 10	X				
Menedżer 11					Trudno prognozować
Menedżer 12	X				

ródło: Opracowanie własne na podstawie wywiadów bezpośrednich
Source: Own study based on direct interviews

Czterech, spośród ośmiu pytanym menedżerów prognozuje, że w roku 2013 utrwalą się stagnacja. Zdaniem respondentów rynek maszyn rolniczych jest bardzo nasycony, pojawia się konkurencja ze strony małych firm produkujących tanie maszyny o niskiej jakości. Jak wynika z badań, na rynku maszyn rolniczych, zwłaszcza w niestabilnych czasach, kupujący kierują się głównie ceną, co sprawia, że producenci oferujący droższe maszyny, ale o wyższej jakości, mają ograniczone pole działania.

Ponadto na koniunkturę na pewno wpłynie poziom cen na płody rolne, który nie wygląda najkorzystniej. Niskie ceny na produkty rolne wpływają na sytuację finansową rolników, która stale ulega pogorszeniu. Lekki wzrost sprzedaży prognozuje tylko czterech rozmówców. Zdaniem pierwszego, rok 2013 będzie odznaczał się tendencją wzrostową, dzięki obniżaniu się poziomu zapasów u klientów. Jeden z respondentów jest zdania, że rozwój rynku jest możliwy tylko dzięki odpowiednim programom pomocowym zapewniającym źródła finansowania. Brak prognozy i scenariusza na rok 2013 deklaruje dwóch respondentów.

Zdaniem autora opracowania, obserwując nieznaczny podwyżkę cen skupu surowców oraz ustabilizowanie się kursu walut (m.in. euro), w roku 2013 należy spodziewać się nieznacznie lepszej sytuacji na rynku maszyn rolniczych. Wydaje się, że rok 2013 będzie dobry dla rodzimych producentów maszyn, których pozycja z roku na rok staje się coraz mocniejsza.

Plany w zakresie wdrażania nowych produktów

Sposób działania przedsiębiorstwa w dojrzałej gospodarce rynkowej wyznacza rynek, który jest w stosunku do niego coraz bardziej wymagający, zwłaszcza jeśli chodzi o jakość wytwarzanych produktów, ich nowoczesność, niezawodność, a także stopień i szybkość ich dostosowania do stale zmieniających się potrzeb klientów. Ciągłe i dynamiczne przeobrażenia, które dokonują się w otoczeniu zewnętrznym przedsiębiorstwa, stawiają firmom coraz to wyższe wymagania i trudniejsze problemy do rozwiązania. Jednym z decydujących warunków osiągnięcia przez przedsiębiorstwo sukcesu rynkowego staje się więc zaprojektowanie produktu i oferty asortymentowej (portfela produktów), dostosowanej do określonych potrzeb, a nawet pragnień nabywców, oraz odpowiedni dobór rynków docelowych, strategii wejścia na te rynki, w tym także wybór sposobów konkurencji. Według B. Sojkina [4] decyzja o wytwarzaniu nowego produktu wymaga koordynacji procesu produkcyjnego z działaniami rynkowymi i zaangażowanymi w organizację działań służbami, szczególnie marketingowymi i sprzedażowymi. Przy czym należy uwzględnić fakt, iż koncentracja przedsiębiorstwa na określonym produkcie i oferowanie go na rynku globalnym pozwalają uzyskać korzyści

skali produkcji. Według autora opracowania, dla przedsiębiorstwa produkcyjnego korzystniejsza jest specjalizacja globalna niż szeroka specjalizacja krajowa.

Obserwując obecną sytuację lekkiego zastoju na rynku maszyn rolniczych, wielu producentów decyduje się na rozszerzenie palety oferowanych maszyn. Jakże plany w tym zakresie zgłaszają rozmówcy autora badań, przedstawia tab. 2.

Tab. 2. Plany w zakresie wdrażania nowych produktów - przedstawiciele (menedżerowie) producentów maszyn rolniczych
Table 2. Plans in terms of the implementation of new products - agents (managers) of agricultural machinery producers

Jakie są Państwa plany związane z rozszerzeniem palety produktów w 2013 roku?			
	Brak wdrożeń	Wdrożenia	Rodzaj wdrożenia
Menedżer 1		X	Elementy złączne rurowe, kosiarki dyskowe
Menedżer 2		X	Rozszerzenie palety części zamiennych do maszyn polskich producentów
Menedżer 3		X	Rozrzutnik obornika, nowy model
Menedżer 4		X	Brak danych
Menedżer 5	X		-
Menedżer 6		X	Brak danych
Menedżer 7		X	Nowe ciągniki, urządzenia używane przez zakłady gospodarki komunalnej
Menedżer 8		X	Agregaty uprawowe, agregaty uprawowo-siewne, opryskiwacze polowe
Menedżer 9	X		Rozwinięcie sprzedaży części zamiennych, rozbudowa punktów serwisowych
Menedżer 10	X		Rozszerzenie palety części zamiennych
Menedżer 11	X		Dostosowanie oferty handlowej do wymogów i oczekiwań klientów
Menedżer 12	X		Brak danych

ródło: Opracowanie własne na podstawie wywiadów bezpośrednich
Source: Own study based on direct interviews

Według autora opracowania, na rynku maszyn rolniczych wielkie zachodnie koncerny, dzięki dywersyfikacji rynków zbytu i coraz wyraźniejszej konsolidacji, są bardziej odporne na dynamikę rynku, dlatego też łatwiej przetrwać im czas kryzysu. Polskie firmy nie posiadają dużego kapitału, przez co nie mogą wdrażać rozbudowanych projektów antykryzysowych. Wprowadzanie nowych produktów na rynek w czasie kryzysu nie jest dobrym pomysłem - jest kosztowne, gdy tymczasem konsumenci są bardziej nieufni. Niemniej jednak konstruktorzy badanych przedsiębiorstw nieustannie pracują nad nowymi pomysłami. Jednocześnie przedsiębiorstw spośród dwunastu badanych, w roku 2013 położy duży nacisk na poszerzenie palety oferowanych wyrobów. Menedżerowie firm doceniają wagę nowej oferty dla rozwoju organizacji, dzięki czemu mogą dostosowywać się do rosnących wymagań klientów.

Wyzwania stojące przed producentami maszyn rolniczych

Każdy podmiot gospodarczy dąży do osiągnięcia jak największego udziału w rynku. Przedsiębiorstwa reprezentowane przez respondentów biorących udział w badaniu, nie różnią się pod tym względem. Z uwagi na potencjał produkcyjny oraz wytwarzany i wdrażany asortyment, osiem z badanych przedsiębiorstw, dąży do osiągnięcia pozycji wiodącej na rynku maszyn rolniczych. Respondenci podkreślają, że bardzo wiele zależy od sprzedawców, dlatego też dążeniem każdego z nich powinno być rozwijanie współpracy z dealerami i pośrednikami handlowymi, zarówno w kraju, jak i za granicą. Wyznaczonemu zadaniu niezbędne jest określenie pewnych działań, które mogą przybliżyć przedsiębiorstwa do celu (tab. 3).

Pomimo, że perspektywy dla polskich producentów i handlowców są dobre, muszą oni szukać nowych rynków zbytu. Zaopatrzenie polskiego rolnictwa w maszyny rolnicze pochodzi w dużym stopniu z eksportu. Prężnie odradzający się niemiecki przemysł maszynowy stanowi poważną konkurencję dla polskich producentów, którzy mają ogromną szansę np. na rynku ukraińskim. Dużą część sprowadzanych maszyn stanowią urządzenia używane przywożone z krajów Unii Europejskiej. Stanowią one około 70% wszystkich sprowadzanych maszyn.

Tab. 3. Wyzwania stojące przed producentami maszyn rolniczych w roku 2013

Table 3. Challenges facing manufacturers of agricultural machinery in 2013

Jakie największe wyzwania stoją przed Państwa firmą w 2013 roku? W związku z tym, w czym upatrujecie największe szanse?	
Menedżer 1	Uruchomienie nowoczesnej, automatycznej linii galwanicznej
Menedżer 2	Skrócenie czasu realizacji zamówienia, zwiększenie funkcjonalności istniejącego sklepu internetowego, rozszerzenie zespołu obsługującego klientów
Menedżer 3	Utrzymanie dotychczasowej pozycji lidera w sprzedaży wozów asenizacyjnych, zwiększanie sprzedaży przyczep objętościowych i rozrzutników obornika
Menedżer 4	Ciągła poprawa standardów obsługi
Menedżer 5	Rozwój eksportu i budowanie sieci dealerskiej w krajach Europy Wschodniej
Menedżer 6	Utrzymanie dotychczasowego tempa wzrostu sprzedaży poprzez wzmocnienie sił sprzedażowych, organizację szkoleń oraz pokazy polowe maszyn
Menedżer 7	Wejście na rynek z gamą nowych ciągników
Menedżer 8	Zakup nowoczesnych maszyn produkcyjnych
Menedżer 9	Otwarcie kolejnego oddziału firmy
Menedżer 10	Wzrost sprzedaży internetowej
Menedżer 11	Nieustanny rozwój kompetencji pracowników, dostosowanie poziomu obsługi do wymagań klientów
Menedżer 12	Wejście na rynek z gamą nowych rozrzutników obornika

ródło: Opracowanie własne na podstawie wywiadów bezpośrednich

Source: Own study based on direct interviews

W bardzo dobrej sytuacji w najbliższych latach będą producenci części do maszyn rolniczych. Ta grupa towarowa stanowi w tej chwili sporą część eksportu. Duże jest też zapotrzebowanie na rynku wewnętrznym. Stary park maszynowy, który nie zostanie wymieniony na nowy, będzie musiał być modernizowany. Według autora, w ciągu najbliższych 10 lat wiele gospodarstw rolnych nie będzie stać na wymianę parku maszynowego pomimo unijnego programu rozwoju rolnictwa. Rosnące stopy procentowe i kłopoty rolników związane z kapryśną aurą nie będą sprzyjały zaciąganiu kolejnych kredytów. Pomimo ogólnych optymistycznych prognoz producenci napotykać bariery związane np. z eksportem. Silna złotówka sprawia, że staje się on mało opłacalny. Problemem jest też brak terminowych wypłat unijnych pieniędzy dla rolników, czego konsekwencją są zmniejszone zakupy maszyn i urządzeń.

Podsumowanie

Rosnące oczekiwania konsumentów i przemysłu rolno-spożywczego, coraz silniejsza (przy nadprodukcji żywności)

konkurencja na rynku rolnym, stawiają przed producentami rolnymi coraz wyższe wymagania. Dotyczą one zarówno poprawy jakości wytwarzanych produktów, jak i rosnącego zapotrzebowania na wolumen produkcji. Tylko gospodarstwa zwiększające swój obszar i wprowadzające nowe rozwiązania techniczne i technologiczne będą w stanie sprostać tym wymaganiom. Z jednej bowiem strony wysokiej jakości sprzęt rolniczy decyduje o wzroście wydajności pracy, z drugiej natomiast, podnosząc precyzję wykonywania poszczególnych elementów procesu technologicznego, wpływa w znacznym stopniu na jakość wytwarzanych produktów [5]. W tej sytuacji należy oczekiwać, że dokonujące się zmiany w strukturze organizacyjno-własnościowej ewoluować będą w kierunku zwiększenia liczby gospodarstw zdolnych do realizacji tych założeń, a w danym momencie staną się determinantą zapotrzebowania na nowoczesne środki mechanizacji rolnictwa.

Bibliografia

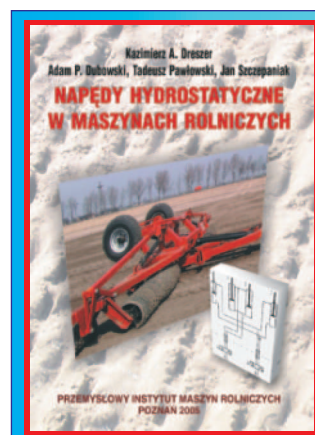
- [1] Dyka S.: Zachowania rynkowe rolników w zakresie zaopatrzenia produkcyjnego. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, 1998, nr 2-3.
- [2] Niewiadomski P., Nogalski B.: Szczupłe wytwarzanie - paradygmat lidera kosztowego w przedsiębiorstwie wiedzy. Przegląd Organizacji, 2012, nr 8.
- [3] Nogalski B., Kowalczyk A.: Zarządzanie wiedzą. Koncepcja i narzędzia. Difin, Warszawa, 2007.
- [4] Sojkin B.: Etap wprowadzania w cyklu życia produktu, [w:] Wprowadzanie nowego produktu na rynek, pod red. B. Sojkina. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 2003.
- [5] Sosnowska B. (red.): Rynek maszyn rolniczych w Polsce. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 2000.
- [6] Wyrwicka M. K.: Endogenne przesłanki organizacyjne rozwoju przedsiębiorstwa. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 2003.
- [7] Wyrwicka M. K., Grzelczak A. U., Krugielka A.: Polityka kadrowa przedsiębiorstwa. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań, 2010.

PLANS AND CHALLENGES ON THE AGRICULTURAL MACHINERY MARKET IN POLAND - OWN RESEARCH RESULTS

Summary

The purpose of this paper is to present a scope of plans and challenges that companies face in the implementation of new products and solutions in the sector of agricultural machinery in Poland. An evaluation of the sector's structure has been performed, taking into account the current opportunities and threats, as well as its development prospects. The source material, which forms the basis of the analysis are the data obtained during direct interviews with eight deliberately chosen representatives, and four representatives of the manufacturers of agricultural machinery importers operating in Poland.

Keywords: agricultural machinery market; prospects for the market development; strategy

NAPĘDY HYDROSTATYCZNE W MASZYNACH ROLNICZYCH

ISBN 83-921598-2-9

Książka adresowana jest do studentów uczelni rolniczych oraz użytkowników maszyn rolniczych. Zawiera wybrane zagadnienia z mechaniki płynów i właściwości cieczy roboczych, opis budowy oraz działania poszczególnych maszyn hydraulicznych. Ponadto przedstawia przykładowe urządzenia hydrauliczne w wybranych maszynach rolniczych, a także diagnostykę układów hydraulicznych.

Wydawca: Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych

60-963 Poznań, ul. Starołęcka 31

tel. +48 61 87 12 200; fax + 48 61 879 32 62;

e-mail: office@pimr.poznan.pl; Internet: <http://www.pimr.poznan.pl>